

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton.
Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-
évre 7 korona. Egyes szám ára 30 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium;
ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Liberálizmus.

Protestáns egyházi lapjaink rendre főlegleg a miniszteri eskü körül legutóbb állítólag keletkezett bonyodalmat s elhiszik, hogy Vázsonyi Vilmos, a zsidó, volt az első miniszter, aki nem volt hajlandó a boldogságos Szüzre, meg a Szentekre megesküdni. Hiába írta meg ez a mi lapunk, hogy az 1791. 26. t.-cikk 9. §-a *épen az evangéliumi hiten lévőkre* nézve állapítja meg, hogy ezek az esküben a Boldogasszonyt és a szenteket nem tartoznak említeni s ha hát bonyodalom támadt a kormány esküje körül, legfeljebb azért támadhatott, mert ez a mentesség *csak a protestánsoknak van*, a zsidóknak ellenben nincs kifejezetten biztosítva. Mégis újra felhangzik az aggodalom: vajjon nem tesznek-e a protestáns miniszterek hitükkel ellenkező esküt, hiszen — s ez ami nekem szembetűnik — a protestánsokról *ismert liberálizmusoknál fogva* fel lehet ezt tenni.

Nem akarom a miniszteri eskü kérdését itt tovább üzni-füzni s hajlandó vagyok concedálni, hogy van vagy volt evangéliumi hitű miniszter, aki megesküdött a boldogságos szüzre és a szentekre is. Azt ugyan még sem, hogy *valamennyi* mostanáig így esküdött volna, hiszen legelőbb egyházi méltóságaink viselőit ilyen föltevással nem bánthatom meg. Azonban: feltéve s meg nem engedve, hogy *minden protestáns* miniszter így esküdött volna (a Tiszák is, Bánffy is, Hegedüs Sándor és Darányi is), — azt kérdem, mi köze ehhez a liberálizmusnak, miért ezzel az ügyvel kapcsolatban megint a liberálizmust emlegetni?

Súlyos eltévedésnek, sőt valóságos szerencsétlenségnek tartom egyházi életünkben, hogy a liberálizmust azok is, akik magukat liberálisnak vallják, meg azok is, akik a liberálizmus ellen harsognak, egyértelműnek veszik a hitbeli közönyösséggel, a hitetlenséggel, a kötelességek nem teljesítésével, a parancsolatok meg nem tartásával, a teljes szabadossággal. Ezért olyan könnyű aztán

a kérdéssel bővebben nem foglalkozó előtt a liberálizmust diszkreditálni, amint arra éppen protestáns egyházi köreinkben is váltig történik kísérlet. Holott a keresztyénség — és tehát a protestantizmus, mely a dolog természete szerint más, mint keresztyén nem lehet — szükségképpen liberális, amint liberális volt maga Jézus, aki a törvényt nem a betűk szerint magyarázta, aki gyógyított szombaton is, elébe tette a derék publikánust a hitvány farizeusnak és megbocsátott a szerető szívű bűnös asszonynak.

Nem akarom itt magyarázgatni a liberálizmus igazi mivoltát. Hosszú tanulmányokat lehetne erről a kérdéstről írni. Hogy lényegét miben látom, azt e lap egyik régebbi számában röviden már kifejtettem. Eszerint én azt tartom, hogy a liberális ember a vele (születés, társadalmi állás, műveltség, faj, nyelv, vallás, tudomány, világnézet, gondolkodásmód tekintetében) nem egyenlők irányában türelmes, a nem liberális pedig *türelmetlen*.

Már most azt kérdem mindazoktól, kik olyan könnyedén dobálóznak a liberálizmus jelszavával, — nem láttak-e a történelemben és nem látnak-e a most élők között embert, aki a tőle különbözőket üldözni kész, aki becstelenednek és bolondoknak hirdet mindenkit, kik vele nem egyformán gondolkodnak, de a maga elve mellett szilárdul megállani csak addig tud, míg annak hasznát látja? Nem látnak-e hazafiakat, kik gyűlöletet hirdetnek minden más fajta ellen, de a haza iránti kötelességeik teljesítése alól szívesen kibújnak? Nem látnak-e egyháztagokat, kik durván lezsidóznak vagy bigottóznak másokat s egyházuk üdvét a maguk kizárólagos uralmában keresik, de azért nem templomba járnak, hanem koresmába és egész életükkel példát adnak arra, hogy milyenek *nem szabad* lenni? *Ezek liberálisok* talán? Azután: láttak-e, látnak-e olyanokat, kiket a maguk meggyőződésétől ugyan nem lehet eltántorítani, de tisztelettel s nyugodtan hallgatják az ellenvéleményt? Hazafiakat, kik nyugalmukat,

vagyonukat boldogságukat, életüket adják a hazáért, de más népnél ugyanezt megbecsülik? Híveket, kik életüket az evangéliom szerint rendezik s kik igyekeznek Krisztus valóságos tagjai lenni, de nem bántanak senkit azért, mert velük nem egy hiten van? S ezek nem liberálisok?

Ne tegyünk nagy, nemes fogalmakat bitang jószággá. Ne emlegessük okra — ok nélkül a liberalizmus nagy igéjét, kivált ne olyankor, mikor valami rosszat akarunk vele mondani.

K. B.

Baltazár püspök Besztercén.

(A Besztercei Magyar Hirlapból kivonatosan.)

Baltazár püspök besztercei tartózkodását két egyaránt nemes cél szolgálatára használta fel. A június 23-iki hangversenyen a hazátvédő hősök ügyének szolgált, 24-én pedig az exponált helyen élő református gyülekezet hitéletét ápolta. És Beszterce közönsége, felekezeti különbség nélkül meleg rokonszenvvel és tiszteletteljes érdeklődéssel kísérte az ott időző kiváló férfiú munkáját.

Szombaton (23-án) az „Omnia“-ban megtartott hangversenyen beszélt a püspök. A hangverseny többi számai is magas, művészi színvonalon állottak s méltó keretül szolgáltak Baltazár püspök mindenkit magával ragadó, gyönyörű beszédének. A hangversenyen az állami polgári leányiskola növendékei, az Urányi leányok, Krämer hegedűművész, Krecsmayerné, Krischerné, Pálur István működtek közre. A hatalmas koncert a nagy erkölesi siker mellett szép anyagi sikerrel is járt a kitűzött nemes célok javára.

24-én (vasárnap) a legnemesebb missziói munkát végezte Baltazár Dezső, a magyarországi reformátusok országos hírű predikátora. Délelőtt 10 órakor a hűséges női kezek által virággal szépen kidíszített templomban ő végezte az istentiszteletet. Mondanunk sem kell, hogy a templom nagyon is kicsinynek bizonyult a megjelent előkelő nagyközönség befogadására. A református gyülekezet férfi és női küldöttsége és fehér ruhás leányok kísérték a templomba a püspököt a református paplakásról, ahol szállva volt. Itt a férfiak részéről Sebestyén József ig.-tanító, a nők részéről Urányi Aladárné, a lányok részéről Hunyadi Ilonka tolmácsolták a hívek köszönetét azért, hogy ígét hirdetni körükben megjelent. A püspök leikeket magával ragadó, hatalmas predikációja feledhetetlen hatást gyakorolt az áhitattal figyelő gyülekezetre.

Délelőtt 50 teritékes közebed volt, amelyen dr. Hunyadi Imre alispán, Schreiber Ferenc polgármester, Nedeczki alezredes, Vásárhelyi János református lelkész üdvözölték a vármegye, város, katonaság, a református gyülekezet részéről a püspököt. Dr. Baltazár megkapó hatású szavakkal köszönte meg az üdvözlést. Nagy ha-

tása volt Póka Elemér őrnagy felszólalásának. A rokkant katonák nevében mondott köszönetet ő, aki súlyos sebesülés terhét hordozza, azért a vigasztalásért, melyet a püspök beszéde szerzett nekik.

Vasárnap délután 3—5-ig a kórházakban levő sebesülteket látogatta meg s részesítette a vallás vigasztalásában a püspök. Délután 5 órakor a „Kálvin Szövetség“ által rendezett vallásos estély tartatott meg a református templomban. Az összejövetelen, melyen a templomot zsúfoltságig megtöltő, hatalmas közönség vett részt, Kiss Ferenc egyetemi tanár, egyházkerületi főjegyző tartott nagyszabású, megkapó szépségekben gazdag, kitűnő szónoki hatással elmondott előadást a férfiak és nők egyháztársadalmi munkájának jelentőségéről. Az összejövetel felemelő hatását nagyban fokozták Póka Eszternek és a püspök fiának Baltazár Jánosnak gyönyörű szavai.

Ezekben számoltunk be röviden június 23. és 24-ének eseményeiről. Felemelően szép napok voltak ezek. És ezt annak a fáradhatatlan, nemes küldetésben járó, szolgálatra kész férfiúnak köszönhetjük, aki útját megszakítva, szívesen szolgált itt is minden jó ügynek. Baltazár püspök neve emlékezetes marad Beszterce közönsége előtt. A püspök Besztercéről a frontra utazott, küzdő hivei látogatására.

Egyház

A stóla.

Irta: Görömbei Péter esperes.

Tiszántúli egyházkerületünk legközelebbi tavaszi közgyűlésén igen nagy hullámokat vetett, igen nagy port vert fel a stóla, vagy egy szintén régi kifejezés szerint a palástdíj kérdése. Tény és való, hogy a reformáció óta, mióta t. i. református egyházak és református lelkészi állások vannak, azóta mindig meg volt a stóla, vagy palástdíj, azon lelkészi szolgálatokért, melyeket a lelkész a szorosán vett általános lelkészi szolgálatokon kívül egyes esetekben (keresztelés, esketés, temetés, kiadványok) végzett. Viszont az is tény és való, hogy ez a stóla a régi időkben naturáleből, természetbeni szolgálmányokból állott, nevezetesen: keresztelésért tyúk, kenyér; esketésért szintén tyúk, kenyér, 1—2 sing vászon, 1 máriás vagy dénár, ennek maradványa olyik helyen ma is meg van a törölökendő alakjában, főképen a Tiszaháton. Azonban abban a korban az egész lelkészi fizetés is naturáleből állott: búza, gabona, kenyér, sonka, hízott sertés, faggyú, tej, vaj, méz, bor, székér széna, legeltetési jog stb. stb. Dehát ez így volt a tanítói fizetésekre nézve; sőt a tanári és a világi hivatalokra nézve is. Hát a rektoriakon a sorkosztolás? (a kókvia?) Azonban ezeket ma már túlszárnyalta az idő. Egyenként, lassanként kiküszöbölte őket az élet, a gyakorlat, mondhatnók talán a civilizáció!... Különösen a tizenkilencedik század, főleg ennek is a második fele nagy változásokat hozott, mint általában is a magyar nemzet életében, azonképen a lelkészi fizetések tekintetében is. Így történt, hogy p. tiszántúli egyházkerületünk az 1859-dik évben, augusztusban tartott gyűlésében, 138. sz. a ha-

tározatával, az akkori viszonyok szerint, hivatalból egyöntetűen rendezte a stóla, vagyis a lelkészi szolgálatok ügyét. Ugyancsak a tiszántúli egyházkerület előbbi határozatát kiegészítette 1864-ben októberi gyűlésében, még pedig részben a díjlevelek, részben (valószínűleg ott, ahol írott díjlevél nem találtatott), a „*törvényes gyakorlat alapján*“. (Tóth Sámuel: „Kivonatos gyűjteménye“. Debreczen, 1875.)

Ebben a stádiumban maradt a stólaügy s a Tóth Sámuel „kivonatos gyűjteménye“ lett a jogforrás, a corpus juris a polgári házasság behozataláig, vagyis a házassági jogról szóló 1894. évi XXXI., a gyermekek vallásáról szóló 1894. évi XXXII. és az állami anyakönyvekről szóló 1894. évi XXXIII. t. c. meghozataláig, helyesebben az 1895. évi október 1-ig.

Kétségtelen, hogy az 1894. évi polgári házasság-, polgári anyakönyvekről stb. szóló állami törvények korszakot alkottak, mint sok más dologban, úgy egyházi tekintetben, a lelkészi működés tekintetében és a stóla kérdésben is. Ezekhez a törvényekhez tiszántúli egyházkerületünk az 1895. év őszén, sőt később maga az egyetemes konvent is (1895. nov. 22.) „Tájékoztató utasítást“ adott ki. Ez az utasítás — azt lehet mondani — mai napig is irányadóul, útmutatásul szolgál igen sok tekintetben; így a stóla-szedés tárgyában is. Rendelkezik az „Egyházi esketésről“, a hirdetés felől, a keresztyén és nem keresztyén felek esketéséről, az elbocsátó, a hirdetési bizonyítványról s kimondja, hogy az egyházi összeadás bármely napon történhetik. Intézkedik: „a gyermekek vallása“ tekintetében, az „egyházi anyakönyvekről, azon megjegyzéssel, hogy: „a törvény és a jelen szabályrendelet által nem érintett eddigi anyakönyvi utasítások, az ezentúl vezetendő, tisztán egyházi anyakönyveknél is teljesen érvényben maradnak s a szokásos díj a régebbi anyakönyvi kiadványokért, mint a rendkívüli lelkészi szolgálatokért megállapított **stóla** a lelkészeket mindaddig megilleti, amíg ez ügy rendezetni nem fog. Végül az Utasítás egy külön fejezetben önállóan is intézkedik a **stóláról**. Nevezetesen azt mondja, hogy: „A stóla érintetlen marad; azonban annak meg nem fizetése az esketés akadályául nem szolgál“. „Mint hogy pedig — szól tovább az Utasítás — a stóla-kérdés, mely mai nívoltában lelkészeink nagy anyagi veszteségét vonhatja maga után, legmegnyugtatóbban **a megváltás által** lesz megoldható, hívják fel az egyházkerületek az egyes egyházakat, hogy ezek találjanak utat és módot, különösen az esketési stóla kölcsönösen méltányos **megváltására** nézve“.

Másrésről ugyancsak a konvent, a stóla-kérdés tekintetében utasította az egyházkerületeket, hogy minden egyházból szerezzék be a *törvényesen megállapított* esketési keresztes és temetési stóla-jövedelmének kimutatását az anyakönyvek alapján, 10 évi átlag szerint és ezen kimutatásokat a konventre terjesszék be. Ezen intézkedés folytán a stóla, főleg a népesebb, vagyonosabb egyházakban még akkor tájt megváltatott; de azért, akik akarnak fizetni, a megváltás mellett még fizetnek is esketésért, keresztesért és temetésért is. Ezen felül, a stóla-jövedelemről a kimutatások elkészítették, az egyházkerületek útján a *konventre* is felterjesztettek. A konvent kérelmezett is a kormánynál a stóla-jövedelem kárptólása iránt már évek előtt; de választ a mai napig, még sürgetes dacára sem kapott. Egyházkerületünk pedig, a fentebbi előzményekkel nem akarván ellentétbe helyezkedni s kötelező határozatokat hozni és utasításokat adni: a stóla-ügy rendezését letette az egyházmegegyekhez, középszabolcsi egyház-

megegyek pedig az egyes gyülekezetekhez. Így jött létre középszabolcsi egyházmegegyeknek a tiszántúli kerület gyűlésében is felemlegetett 110—1916. sz. határozata a stóla-ügy rendezése tárgyában kifejezetten *ideiglenesen*, vagyis „*addig, míg az egyházi felsőbb hatóságok a stóla ügyét szabályszerűleg rendeznék*“. Azok számára, akik ezen felszínre hozott fizetés, jövedelem tekintetében határozottan fontos kérdéssel behatóbban is foglalkozni kívánnak, megjegyzem, hogy Tiszántúli egyházkerületünk a stóla kérdésével 1911. évi 482, 1912. évi 47, 1913. évi 42. és 1914. évi 302. sz. a., a konvent pedig 1911. évi 148. sz. a. határozatával foglalkozott . . .

(Folyt. köv.)

Közélet

A templomi székek kérdéséről és némely istentiszteleti rendről.

Míg új templomi székeket nem készítettett egyházam, voltak is székperek és rendtelenségek a templomban; mert néha egyik vagy másik asszony, ritkábban leány beült a más — úgynevezett családi — székre, mit indignálódva utasítottak vissza a családizék tulajdonosai. Sőt úgy összegabalyodtak néha a perlekedők, hogy nem elégték meg azt, hogy egymást illetlen szavakkal traktálták, hanem egymást tetteleg is bántalmazták és vagy csak a presbitérium, vagy a járásbíró-ság előtt lett a székperekből kifolyt ügyök elintézve.

Régebben ugyanis legtöbb helyt a templomokban úgynevezett családi templomi székek voltak, miket az egyes családok maguk, saját költségükön, készítették s ha valaki a más család tagjai közül abba beült, megtörtént a birtokháborítás és az azután következő presbitériumi vagy járásbíró-sági tárgyalás.

Ezek ellen a székperek ellen tenni kellett valamit. Új székeket készítettünk, eltöröltük a családi székeket, rendeztük a templomi székekben ülést ekként: legegységesebb ülnek egyik oldalon az anyák, hátul az öregasszonyok. A másik oldalon az első padban az intelligenciához tartozó nők, azután ismét az anyák, utánok 6 padban a leányok, utánok ismét az öreg asszonyok. A presbitereknek külön székek van, szemben a kathedrával. Az első és második padok mindkét oldalon a kúratorságot és presbiterséget, bíróságot és esküdséget viselt emberek részére van fenntartva.

A nők és férfiak, de főként a nők és leányok székeként fentállva végezett magán ima után, legegységesebb hátulról az öregasszonyok, így tovább székeként a többi padosorokból egymás után mennek ki a templomból. Ez által meg van valósítva templomból kimenetelkor a szép rend, nem lökdösik egymást, nem ütköznek egymásba, mint azelőtt, mikor össze-vissza jöttek ki egyszerre több padból, vége a torlódásnak, szépen egymásután, egy sorban történik a templomból kimenetel.

Főként falusi helyeken ajánlom lelkésztársaimnak az ilyen templomi rend megvalósítását. Szép templomi

jelenetnek tartom én azt, midőn egy padban lévő nők vagy leányok mind felállanak és előbb imádkoznak, azután sorjában kimennek, azután az utána vagy előtte levő padban lévők állanak fel és imádkoznak s mennek ki székeikből s így tovább, míg mindenki ki nem megy a templomból.

Istentiszteleti külső rendről nem szól egyházi törvényünk. De Pál apostol megadja az irányt, midőn azt mondja: „A gyülekezetben mindenkinek ékesen és jó renddel legyenek.” Ez a rendelkezés vonatkozik a külső istentiszteleti rendre is.

Az úgynevezett honorációraknak és azok nejeinek minden bizonnyal kell székhelyet kijelölni. Falusi helyeken az úgynevezett honorációrak a presbiterek székeibe ülnek vagy az első padok valamelyikebe. Az úrinők a papné székebe vagy ha oda nem férnek, a nők első padjának valamelyikebe.

Baji.

Irodalmi szemle

Protestáns Szemle XXIX. évf. 6. füzet cikkei: A világnézet kérdése és a háború dr. Tankó Bélától; Ésaiás könyve 1—12. fejezetének eredeti részei, ritmikus magyar sorokban Hamar Istvántól; Adatok a muraközi reformáció történetéhez dr. Haller Jenőtől (II. közl.). Szemle rovatban A budapesti egyetemi ifjúság nemi élete dr. Kováts Istvántól; Apró kritikák dr. Gesztelyi Nagy László, b—gy és dr. Berde Mária tollából. Jelek és magyarázatok korszerű témákról. Záradékkul a MPIT. igazgató-választmányának folyó évi június 2-án tartott üléséről felvett jegyzőkönyv olvasható.

Az Út III. évf. 6. száma M. S., J. L., Nagy Géza, R. L., dr. Gönczy Lajos, Fosztóné Herepei Olga változatos tartalmú közleményeit tartalmazza.

Keresztyén Lelkipásztor II. évf. 6. száma az ismert rovatbeosztással ny. p., Sallai István, ifj. Benkő István, B. Gy., dr. K. Tompa Artur és Dietrich—Wallraberstein építő célzatú, rövidebb-hosszabb terjedelmű dolgozatait tette közzé.

Közlemények az evangéliumi leánydiákszövetség munkájából III. évf. 9—10. száma Pók Margit orvostanhallgató felelős szerkesztésében megjelent s a nyári gyűlés programja után közöl egy legendát a szent éjéről, aztán ismerteti Augustinus Vallomásait, majd hollandiai útjegyzeteket olvasunk és a tanítónőkről elismerő méltánylást. Hírszolgáltatása élénk és tájékoztató.

A kisújszállási református főgimnázium 1916—17. tanévi Értesítője 103 lapnyi terjedelemmel Szeremley Barna igazgató szakavatott szerkesztésében pontosan megjelent. Ebből az intézet múlt tanévi történetéről, munkájáról és eredményeiről részletes tájékoztatást nyerhet mindenki, aki iránta érdeklődik.

Halottaink

Dr. Tardy Hermann bécsi református főegyház-tanácsos, a Lelkészegyesület értesítése szerint, folyó évi március hó 15-én, 85 éves korában jobblétre szenderült és 19-én eltemettetett Libitzen, néhai felesége és nagyapja: Tardy Mózes nyugvó porai mellé. A kiválóan képzett, tudós, érdemdús férfiú ősi magyar nemesi család ivadéka volt, kinek nagyapja a cseh földre vándorolt magyar apostoli misszionáriusokkal együtt ment el idegenbe és előbb mint libitzi lelkipásztor, aztán mint a podjebradi egyházmegye esperese, elévülhetetlen dicsőséget szerzett a magyar névnek. A mi Tardy Hermannunk a tősgyökeres, szilárd hitű, egyenes jellemű, református magyar típusok minden erényével ékeskedett és úgy felelősségteljes hivatása terén, kartársi érintkezésében, társadalmi forgolódásában, mint szép számú családja meghitt, boldog körében példaképpen tündökölt. Működése, érdemei elismerésül legfelsőbb kitüntésekben, rendjelekben, udvari tanácsosi méltóságokban is részesült, de bizonyára legboldogítóbb tudat volt ránézve annak a tapasztalása, hogy hű és igaz volt a reá bizottakban. Az utóbbi négy évtized folyamán Bécsben tanult magyar református theológusoknak apai jóakarátú barátja volt és egyházunk s tanügyünk tekintélyes vezető embereivel állandó szellemi kapcsolatban maradt. Közelben és távolban lakó tisztelőivel együtt mi is áldó kegyelettel őrizzük meg e hű magyar érzelmű, nemes jellemű, nagy egyházi férfiú emlékét.

Csighy Andor hosszúpályii református lelkipásztor és neje Mitrovics Aranka szülők szép reményű fia: Tibor, hosszú szenvedés után, folyó hó 13-án, kilenc esztendőskorában elhunyt. A gyászba borult szülőket s testvéreket vigasztalja és nyugtassa meg a boldog feltámadás reménysége és az egykoron leendő viszontlátás keresztyéni hite.

Különfelek

Egy kis fiú.

*Vig madárdal kinn, a kertben,
Mi itt, benn ülünk leverten,
Két szemünkből köny pereg:
Kis fiacskánk nagy beteg.*

*Vad vihar zúg kinn, a kertben,
Derűs tavasz mosolyg itt, benn,
Könnyek között nevelünk:
Ma kél fel kis betegünk,*

Egy kis leány.

„Meséljen valamit, kis apuka, kérem!”
 „Jól van, kicsi lányom, aranyos lünderem”...
 Tágra nyitott szemmel lesi szavam, várja
 Ulánam susogja, amit mondok, szája.
 „Van egy nagyon, nagyon szegény árva gyermek...”
 „Babája, kocsija sincsen lán szegénynek?”
 „Rongyos a ruhája, fázik a kis lába...”
 „Miért nem marad benn, a meleg szobába?”
 „Éheznek s ha álmos, nincs, hol lefeküdjön...”
 „Kávém s a kis ágyam én neki elküldöm!”
 S reggel a kávéját nem akarja inni,
 Este kis ágyába nem akar feküdni.
 Babát, kocsit, kávét pakol az árvának,
 Kis arcán boldogság szivárványa támad,
 Én pediglen nézem könybe borult szemmel:
 „Istenem, ezt neki sohase feledd el!”

—aj.—

A kormányváltással kapcsolatban egyéb országos főtisztviselésekben is változás történt. A képviselőház elnöke Szász Károly lett, néhai Szász Károly püspökünk fia; míg a főrendiházban egyik alelnök báró Kemény Árpád egyházkerületi főgondnok. A miniszterek közül csak a földmívelésügyi: Mezőssy Béla református, aki egyházkerületünknek majd másfél évtized óta tanácsbírája; az államtitkárok közül pedig Tóth János, hevesnagykunsági egyházmegyénk tb. gondnoka, ki gróf Apponyi Albert mellett előző minisztersége idején is viselte ezt a tisztséget s ki a kormányt támogató pártoknak jelöltje volt a képviselőházi elnöki méltóságra is. Örömmel látjuk, hogy a parlamentárius változások fordulásai mellett is mindig ott találjuk egyházunk több kitűnőségét a közügyek élén.

Lelkészi beiktatás. A hetényi református egyház új lelképásztorának, Sass Mihály volt munkácsi segédlelkésznek július 1-én volt a beiktatása. A beiktatást Bertók Béla esperes végezte, ki gondolatokban gazdag szép beszédében arról az isteni szeretetről és kegyelemről emlékezett meg, melyet ez a rettenetes világégés sem homályosíthatott el. Majd rámutatva a romokra, melyek építő, gondos kezekre várnak s gyülekezetet és lelkészt egyaránt buzdítva az egyház jövőjéért boldogságát célzó együttes lankadatlan munkásságra, a biblia átadása után új lelkészt felszólította beköszönő beszédének megtartására. Sass Mihály II. Kor. 6¹⁸ alapján arról elmélkedett, hogy miként kíván ő lelki-atyja lenni gyülekezetének. Beiktatás után egyházlátogatással egybekötött presbitéri gyűlés tartatott, melynek végeztével terített asztal várta a megjelent vendégeket. A messze távolban dörgő ágyú ide hallatszó tompa hangja bizonyos mértékben a küzdő véreink miatti aggodással töltött el kít-kít közülünk, akik az igazság győzedelmét mindenkor hirdető anyaszentegyház öröm-

ünnepén voltunk együtt egyező akarattal. Az örömmel emléke éljen a szívekben s gyülekezetet és lelkészt sarkaljon kitartó munkálkodásra. (J. M.)

Az árpádi református konfirmált növendékek a nagyszalontai hadiárvák részére 14 korona 92 fillért gyűjtöttek. A kicsinyek aldozatkészsége nemes szívöket és hű pásztorkat dícséri.

Főispánváltások. A Tisza-kormány távozásával elhagyták helyüket az eddigi főispánok is, köztük többen olyanok, kiknek hivatali működése egyházunk és egyházunk intézményei életére is áldást hozó volt. Hogy csak az egyházi belső életünkben is aktív részt vevőket említsük: megváltak állásuktól nagyszalontai egyházmegyénk nagynevű gondnokát követve Domahidy Elemér a nagykarolyi, Csaba Adorján a szatmári egyházmegye gondnoka, Miskolczi Ferenc a bihari, Medve Zoltán a békésháti egyházmegye tanácsbírája, Újfalu Dezső egyházi főgondnok. Az új főispánok közt szívesen látjuk Wessprémy Zoltánt, Debreczen sz. kir. város és Hajdu vármegye főispánját, ki most másodízben viseli e méltóságot. Wessprémy gyökeres református család ivadéka, atyja egyik gondnoka volt az alsószabolcs-hajdudéri egyházmegyének s ő maga is több éven át volt tanácsbíró ugyanebben az egyházmegyében. Erről a tisztségéről 1911-ben lemondott ugyan, de bizonyára nem azért, mintha megszűnt volna egyháza iránt érdeklődni. Mint egész családjában tiszta kálvinista hajdútól s a debreczeni kollégium volt tanítványától bizvást reméljük, hogy egyházunk javára épűgy minden munkára kész lesz, mint derék elődje: Domahidy, kinek a város és vármegye éléről távozása nem engedi zavartalanná lenni a Wessprémy megliszteltetése felett érzett őszinte örömet. — A főispánváltással kapcsolatban arról is volt szó, hogy Debreczen város külön főispánt kapjon (mint Versecz vagy Pancsova) s némelyek már tudni is vélték, hogy a város főispánja Márk Endre polgármester leszen. Mi komolyan sajnáltuk volna, ha ez bekövetkezik, nemcsak azért, mert egy ilyen tetterős embernek fél munkakörre elvonása veszteség lett volna, hanem annál a kapcsolatnál fogva is, melyben református egyházi életünk a mindenkori debreczeni polgármesterrel lenni szokott s mely kapcsolatból épen Márk Endrének kiejtését minden vonatkozásban érzékeny kárnak éreztük volna.

Kegyes alapítvány. Tomory Dezső szabolcsi református lelkész, annak emlékére, hogy tíz éves szabolcsi lelkészi működése alkalmából esperese és jó barátai: Korocz József, Szikszai András, Tomory Pál, Keresztúry Sándor és többen felkeresték: Görömbői Péter esperes nevére „a középszabolcsi református egyházmegyebeli lelkészi özvegyek és ár-

vák javára" 500 koronás alapítványt tett s az 500 koronát nevezett esperesnél le is fizette, ki azt az illetékes egyházmegyei pénztárba beutalta. — Nemes szívből, emelkedett lélekből fakadó nemes cselekedet.

Szavazatbontás. A középszabolcsi egyházmegyében az egyházmegyei aljegyzőre a szavazatok a presbiteriumok részéről beküldetvén, folyó évi július hó 10-én, a Görömbei Péter esperes elnöklele alatt eljáró küldöttség által felbonttattak. Kitünt, hogy a beadott 51 szavazatból Porzsolt István újfahértói lelkészre 24, Baráth Imre gávai lelkészre 11, Tomory Pálra 7, Gönczi Jánosra 6, Orosz Tamásra 3 szavazat adatott. Ennélfogva általános többséget senki sem nyervén: Porzsolt István és Baráth Imre újabb szavazás alá bocsáttattak. A szavazatok 1917 aug. 15-ig küldendők be az esperesi hivatalba.

A budapesti református egyház józsefvárosi parochialis körének tanácsa június 18-án tartott gyűlésében méltányolva a segédlelkészek mostani helyzetét, kimondotta, hogy a segédlelkészek az összes általuk végzett funkciók után méltányos jutalékban részesüljenek.

Falyázat a tanítók részére. A Pesti Hirlap szerkesztősége a milleniumi tanító alapjából ez idén is 3000 koronát fog kiosztani — 150 koronánként — egy-egy érdemes tanító vagy tanítónő részére, akik nemzetiségi vidéken működnek s a magyar nyelv tanításában és a hazafiúi szellem ápolásában leginkább kitűntek. A jutalomért bezárólag folyó évi augusztus 15-éig pályázhat minden tanító a következők szemmel tartása mellett: 1. A jelentkezés egy ív papíron, a szerkesztőséghez intézendő levél alakjában történjék. 2. A levélben, könnyen olvasható írással a következők emelendők ki: a) A jelentkező neve, kora, nős vagy nőtlen állapota, esetleg gyermekeinek a száma s a vallása. b) A jelentkező mostani és előbbi állomásainak a neve, a vármegye megjelölésével s működése időtartamának jelzésével. 3. Az így leírtak valóságának a kir. tanfelügyelőség, iskola-gondnokság vagy iskolaszék pecsétjével ellátott és szabályszerűen aláírt sorok által való bizonyítása, ugyanarra a levélre rávezetve. A jutalmazandók a jutalmat folyó évi augusztus hó 20-án posta útján kapják kézhez. (Gazdaszövetség.)

A görög-katholikus magyarok országos bizottsága a hajdudorogi egyházmegyén kívül maradt görög-katholikus magyarok egyházi szertartása tárgyában memorandumot intézett a hercegprimáshoz és a kulturkormányhoz. Ebben az emlékiratban annak a százhuszezer görög-katholikus magyarnak magyarságát veszik védelembe, akik a diasporában tovább is a nemzetiségi egyházak vallási joghatósága alatt maradtak. Ez pedig nemcsak mélyen lealázó, hanem nemzeti szempontból, különösen a román egyházmegyékben, a magyarság végzetes helyzetét jelenti. Az emlékirat gyakorlati példák-
kal is igazolja, mily óriási veszteséggel jár a magyar-

ságra Magyarországon az, hogy magyar anyanyelvű magyar polgárok nemzetiségi nyelvű egyházhoz vannak láncolva. Úgy az egyházi főhatóságnak, mint a kormánynak elsőrendű feladata, hogy a magyar anyanyelvű görög-katholikusok magyarsága érdekében mindent megtegyen.

A kolozsvári egyházmegye folyó hó 7. és 8. napjain tartotta a reformáció négyszázados fordulója alkalmából jubiláris gyűlését. Az első napon belmisszói értekezlet volt, amelyen egyebeken kívül élénken foglalkoztak a papságnak a közegészség iránt való kötelességeivel, valamint az egyházfegyelmel kapcsolatban a presbiteri intézménnyel. A második napon tartott díszgyűlésen dr. Kolozsváry Bálint egyetemi tanár, egyházmegyei tanácsbíró mondott hatalmas lendületű, tudós elmélyedés mellett kálvinista öntudatra valló beszédet a reformáció világtörténelmi értékéről.

Lelkészválasztás más kerületben. A zubogyi gyülekezet Doktor Dezsőt választotta meg lelképásztórául.

Az eperjesi kollégium 250 éves fennállása emlékére az igazgató-választmány a folyó évi október hó 18-án, a mostani vérzivataros idők miatt ha nem is országos keretben, de legalább is a tiszai evangélikus egyházkerület érdeklődő részvételével nagyszabású jubileumot rendez. Ez alkalomból napirendre kerül az egyetemi vagy autonóm evangélikus theologiai fakultás kérdésének az eperjesi kollégiumra nézve kedvező elintézése, a szép hivatású Theológus Otthonnak jogakadémiai internátussal való kibővítése s azon több ingyenes helynek létesítése. Ezenkívül tervbe van véve szintén a jubileumi év megörökítése céljából, a főgimnáziumnak internátussal és beruházási segéllyel való állami támogatása iránt a szükséges eljárás megtétele, úgyszintén a tanítóképző-intézetnek új és megfelelő épületben leendő elhelyezése és felszerelése. Végül ugyancsak e jubileum emlékére megkezdik a sorozatos tudományos előadások tartását, mi végből kiválóbb külső vendégeket is felszólítanak a közreműködésre. Szívből, őszintén kívánjuk, hogy ezeknek az egyházi, hazai, tudományos és humanitárius terveknek megvalósulásában már a kezdeményező férfiak is békességben boldogan gyönyörködhessenek.

Püspök — képviselőjelölt. Az Ev. Órálló híradása szerint, a nyíregyházi függetlenségi 48-as párt, a dr. Meskó László főispánná történt kinevezése folytán megüresedett országgyűlési képviselőiséget, illetve jelöltséget Geduly Henrik püspöknek ajánlotta fel, aki az elfogadás tárgyában idáig még nem határozott. Nevezett lapársunk mindenestre kívánatosnak s az evangélikus egyház érdekében való tartaná, ha a mai válságos és forró időkben, amikor az 1848. évi XX. t.-c. végrehajtásáról is van

szó, a képviselőházban egy evangélikus püspök foglalna helyet s védené azokat a fontos érdekeket, amelyek a katolikus autonomia rendezésének kérdésével az evangélikus egyházat is érintik.

66,400 korona gyűlt egybe idáig a sárospataki főiskola internátusi és fenntartási alapja javára. — A számok beszélnek.

Le az alkohollal. Folyó hó 13-án a szeszgyárosok és italmérők fővárosi ipartársulata kimondotta, hogy vasárnap délutánokon az italmérési helyek zárva tartandók. Az alkohol elleni küzdelem szempontjából ennyi elhatározás még kezdetnek is kevés.

Tartalom: K. B., Liberálizmus. — Baltazár püspök Beszterczén. — Egyház: Görömbei Péter, A stóla. — Közélet: Baji, A templomi székek kérdéséről és némely istentiszteleti rendről. — Irodalmi szemle. — Halottaink. — Különfélék. — Pályázatok.

Pályázat.

A gencsi (Szatmár megye) református egyház-
községbe helyettes lelkész kerestetik, kinek java-
dalma:

- a) egy szobás lakás;
- b) havonként 150 korona;
- c) stóla kb. 100 korona;
- d) vallástanításért 120 korona.

(Ha az illető vállalkozik, valószínűleg 1--2 polgári iskolai magántanulót is taníthat megfelelő díjazásért.)

Kötelessége: az összes lelkészi teendők végzése, az állami iskolában vallástanítás.

Jelentkezéseket alantírotthoz f. hó 25-ig kell küldeni. Az állás megegyezés után azonnal elfoglalandó.

Tábori posta 650.

Papp József,
református tábori lelkész.

Pályázat.

Az öcsödi református egyház pályázatot hirdet négy helyettes tanítói állásra, kettőre a belterületen, kettőre a külterületen. Kötelesség a belterületi helyettesnek két, esetleg három osztály vezetése. Fizetése havonként száz korona és lakás. Az állomás szeptember elsején elfoglalandó. A külterületi kötelessége a rábízott osztályok vezetése. Fizetés havonként száz korona, lakás és fűtő anyag. Az állomás október elsején elfoglalandó.

Pályázhatnak református okleveles tanítók, tanító-nők, képezdét végzetek, esetleg nyugdíjasok, okleveles óvónők. A kérvényben kitüntetendő, hogy az illető melyik állásra pályázik. Felszerelt kérvények a református lelkészi hivatalhoz küldendők 1917 aug. 10-ig.

Pályázati hirdetés.

A debreczeni református kollégium gazdasági tanácsa pályázatot hirdet a választás következtében megürült pénztári hivatali gyakornoki állásra. Évi fizetés évnegyedes előleges folyósítás mellett 1600 korona.

A keresztlevéllel, erkölcsi bizonyítvánnyal, képesítésről s eddigi szolgálatról szóló bizonyítvánnyal felszerelt pályázati kérvény folyó évi augusztus 12-ik napjáig a koll. gazdasági tanács jegyzőjének irodájában adandó be.

Debreczen, 1917 július 18.

**A református kollégium
gazdasági tanácsa.**

Már megjelent!

Páhy József gyakorló lelkész, jelenleg tartalékos cs. és kir. református tábori lelkész

„A gyakorlati lelkigondozás körvonalai a gyülekezeti élet fontosabb területein“

című munkája. A műről felesleges többet mondanunk, mint azt, hogy ennek kiadását a nemrég elhunyt b. e. **Novák Lajos**, sárospataki gyakorlati theol. tanár, aki a munkát kéziratban átolvasta, — a legmelegebben ajánlotta.

A tiszta jövedelem egyrésze a sárospataki főiskola javára fordíttatik.

Ára füzve K 4.80, kötve K 7.20.

„Erős várunk nekünk az Isten“.

Emlékfüzet és Utmutató a reformáció négyszázados évfordulóján az iskolákban tartandó ünnepélyekre.

Összeállították: **Szeghalmi Gyula** tanító és **Tóth József** körösladányi lelkész.

Vizsgai jutalomkönyvül is alkalmazható.

Egyes példány ára 64 fillér.

Tömegesen: 10 drbnál per 62 fillér, 25 drbnál 60 fillér, 50 drbnál 58 fillér, 100 drbnál 56 fillér.

Megrendelhetők a kiadóknál:

Hoffmann és Kronovitz

könyvkiadóhivatalában

Debreczen, Ferenc József-ut (Piac-utca) 49. szám.

vák javára" 500 koronás alapítványt tett s az 500 koronát nevezett esperesnél le is fizette, ki azt az illetékes egyházmegyei pénztárba beutalta. — Nemes szívből, emelkedett lélekből fakadó nemes cselekedet.

Szavazatbontás. A középszabolcsi egyházmegyében az egyházmegyei aljegyzőre a szavazatok a presbiteriumok részéről beküldetvén, folyó évi július hó 10-én, a Görömbei Péter esperes elnöklete alatt eljáró küldöttség által felbontattak. Kitünt, hogy a beadott 51 szavazatból Porzsolt István újfahértói lelkészre 24, Baráth Imre gávai lelkészre 11, Tomory Pálra 7, Gönczi Jánosra 6, Orosz Tamásra 3 szavazat adatott. Ennélfogva általános többséget senki sem nyervén: Porzsolt István és Baráth Imre újabb szavazás alá bocsáttattak. A szavazatok 1917 aug. 15-ig küldendők be az esperesi hivatalba.

A budapesti református egyház józsefvárosi parochiális körének tanácsa június 18-án tartott gyűlésében méltányolva a segédlelkészek mostani helyzetét, kimondotta, hogy a segédlelkészek az összes általuk végzett funkeiók után méltányos jutalékban részesüljenek.

Fályázat a tanítók részére. A Pesti Hirlap szerkesztősége a milleniumi tanító alapjából ez idén is 3000 koronát fog kiosztani — 150 koronánként — egy-egy érdemes tanító vagy tanítónő részére, akik nemzetiségi vidéken működnek s a magyar nyelv tanításában és a hazafiúi szellem ápolásában leginkább kitűntek. A jutalomért bezárólag folyó évi augusztus 15-éig pályázhat minden tanító a következők szemmel tartása mellett: 1. A jelentkezés egy ív papíron, a szerkesztőséghez intézendő levél alakjában történjék. 2. A levélben, könnyen olvasható írással a következők emelendők ki: a) A jelentkező neve, kora, nős vagy nőtlen állapota, esetleg gyermekeinek a száma s a vallása. b) A jelentkező mostani és előbbi állomásainak a neve, a vármegye megjelölésével s működése időtartamának jelzésével. 3. Az így leírottak valóságának a kir. tanfelügyelőség, iskola-gondnokság vagy iskolaszék pecsétjével ellátott és szabályszerűen aláírt sorok által való bizonyítása, ugyanarra a levélre rávezetve. A jutalmazandók a jutalmat folyó évi augusztus hó 20-án posta útján kapják kézhez. (Gazdaszövetség.)

A görög-katholikus magyarok országos bizottsága a hajdudorogi egyházmegyén kívül maradt görög-katholikus magyarok egyházi szertartása tárgyában memorandumot intézett a hercegprimáshoz és a kulturkormányhoz. Ebben az emlékiratban annak a százhuszezer görög-katholikus magyarnak magyarságát veszik védelembe, akik a diasporában tovább is a nemzetiségi egyházak vallási joghatósága alatt maradtak. Ez pedig nemesak mélyen lealázó, hanem nemzeti szempontból, különösen a román egyházmegyékben, a magyarság végzetes helyzetét jelenti. Az emlékirat gyakorlati példakal is igazolja, mily óriási veszteséggel jár a magyar-

ságra Magyarországon az, hogy magyar anyanyelvű magyar polgárok nemzetiségi nyelvű egyházhoz vannak láncolva. Úgy az egyházi főhatóságnak, mint a kormánynak elsőrendű feladata, hogy a magyar anyanyelvű görög-katholikusok magyarsága érdekében mindent megtegyen.

A kolozsvári egyházmegye folyó hó 7. és 8. napjain tartotta a reformáció négyszázados fordulója alkalmából jubiláris gyűlését. Az első napon belmisszói értekezlet volt, amelyen egyebeken kívül élénken foglalkoztak a papságnak a közegészség iránt való kötelességeivel, valamint az egyházfegyelmel kapcsolatban a presbiteri intézménnyel. A második napon tartott diszgyűlésen dr. Kolozsváry Bálint egyetemi tanár, egyházmegyei tanácsbíró mondott hatalmas lendületű, tudós elmélyedés mellett kálvinista öntudatra valló beszédet a reformáció világtörténelmi értékéről.

Lelkészwálasztás más kerületben. A zubogyi gyülekezet Doktor Dezsőt választotta meg lelképásztórául.

Az eperjesi kollégium 250 éves fennállása emlékére az igazgató-választmány a folyó évi október hó 18-án, a mostani vérzivataros idők miatt ha nem is országos keretben, de legalább is a tiszai evangélikus egyházkerület érdeklődő részvételével nagyszabású jubileumot rendez. Ez alkalomból napirendre kerül az egyetemi vagy autonóm evangélikus theologiai fakultás kérdésének az eperjesi kollégiumra nézve kedvező elintézése, a szép hivatású Theológus Otthonnak jogakadémiai internátussal való kibővítése s azon több ingyenes helynek létesítése. Ezenkívül tervbe van véve szintén a jubileumi év megörökítése céljából, a főgimnáziumnak internátussal és beruházási segéllyel való állami támogatása iránt a szükséges eljárás megtétele, úgyszintén a tanítóképző-intézetnek új és megfelelő épületben leendő elhelyezése és fölszerelése. Végül ugyancsak e jubileum emlékére megkezdik a sorozatos tudományos előadások tartását, mi végből kiválóbb külső vendégeket is felszólítanak a közreműködésre. Szívből, őszintén kívánjuk, hogy ezeknek az egyházi, hazai, tudományos és humanitárius terveknek megvalósulásában már a kezdeményező férfiak is békességben boldogan gyönyörködhessenek.

Püspök — képviselőjelölt. Az Ev. Órálló híradása szerint, a nyíregyházai függetlenségi 48-as párt, a dr. Meskó László főispánná történt kinevezése folytán megüresedett országgyűlési képviselőiséget, illetve jelöltséget Geduly Henrik püspöknek ajánlotta fel, aki az elfogadás tárgyában idáig még nem határozott. Nevezett laptársunk mindenestre kívánatosnak s az evangélikus egyház érdekében való tartaná, ha a mai válságos és forró időkben, amikor az 1848. évi XX. t.-c. végrehajtásáról is van

szó, a képviselőházban egy evangélikus püspök foglalna helyet s védené azokat a fontos érdekeket, amelyek a katolikus autonomia rendezésének kérdésével az evangélikus egyházat is érintik.

66,400 korona gyűlt egybe idáig a sárospataki főiskola internátusi és fenntartási alapja javára. — A számok beszélnek.

Le az alkohollal. Folyó hó 13-án a szeszgyárosok és italmérők fővárosi ipartársulata kimondotta, hogy vasárnap délutánokon az italmérési helyek zárva tartandók. Az alkohol elleni küzdelem szempontjából ennyi elhatározás még kezdetnek is kevés.

Tartalom: K. B., Liberálizmus. — Baltazár püspök Beszterezén. — Egyház: Görömbei Péter, A stóla. — Közélet: Baji, A templomi székek kérdéséről és némely istentiszteleti rendről. — Irodalmi szemle. — Halottaink. — Különfélék. — Pályázatok.

Pályázat.

A gencsi (Szatmár megye) református egyház-községbe helyettes lelkész kerestetik, kinek javadalma:

- egy szobás lakás;
- havonként 150 korona;
- stóla kb. 100 korona;
- vallástanításért 120 korona.

(Ha az illető vállalkozik, valószínűleg 1--2 polgári iskolai magántanulót is taníthat megfelelő díjazásért.)

Kötelessége: az összes lelkészi teendők végzése, az állami iskolában vallástanítás.

Jelentkezéseket alantírotthoz f. hó 25-ig kell küldeni. Az állás megegyezés után azonnal elfoglalandó.

Tábori posta 650.

Papp József,
református tábori lelkész.

Pályázat.

Az öcsödi református egyház pályázatot hirdet négy helyettes tanítói állásra, kettőre a belterületen, kettőre a külterületen. Kötelesség a belterületi helyettesnek két, esetleg három osztály vezetése. Fizetése havonként száz korona és lakás. Az állomás szeptember elsején elfoglalandó. A külterületi kötelessége a rábizott osztályok vezetése. Fizetés havonként száz korona, lakás és fűtőanyag. Az állomás október elsején elfoglalandó.

Pályázhatnak református okleveles tanítók, tanítónők, képezdét végzettek, esetleg nyugdíjasok, okleveles óvónők. A kérvényben kitüntetendő, hogy az illető melyik állásra pályázik. Felszerelt kérvények a református lelkészi hivatalhoz küldendők 1917 aug. 10-ig.

Pályázati hirdetés.

A debreczeni református kollégium gazdasági tanácsa pályázatot hirdet a választás következtében megürült pénztári hivatali gyakornoki állásra. Évi fizetés évnegyedes előleges folyósítás mellett 1600 korona.

A keresztlevéllel, erkölcsi bizonyítvánnyal, képesítésről s eddigi szolgáltról szóló bizonyítvánnyal felszerelt pályázati kérvény folyó évi augusztus 12-ik napjáig a koll. gazdasági tanács jegyzőjének irodájában adandó be.

Debreczen, 1917 július 18.

**A református kollégium
gazdasági tanácsa.**

Már megjelent!

Páhy József gyakorló lelkész, jelenleg tartalékos cs. és kir. református tábori lelkész

„A gyakorlati lelkigondozás körvonalai a gyülekezeti élet fontosabb területein“

című munkája. A műről felesleges többet mondanunk, mint azt, hogy ennek kiadását a nemrég elhunyt b. e. **Novák Lajos**, sárospataki gyakorlati theol. tanár, aki a munkát kéziratban átolvasta, — a legmelegebben ajánlotta.

A tiszta jövedelem egyrésze a sárospataki főiskola javára fordíttatik.

Ára füzve K 4-80, kötve K 7-20.

„Erős várunk nekünk az Isten“.

Emlékfüzet és Utmutató a reformáció négyszázados évfordulóján az iskolákban tartandó ünnepélyekre.

Összeállították: **Szeghalmi Gyula** tanító és **Tóth József** körösladányi lelkész.

Vizsgai jutalomkönyvül is alkalmazható.

Egyes példány ára 64 fillér.

Tömegesen: 10 drbnál per 62 fillér, 25 drbnál 60 fillér, 50 drbnál 58 fillér, 100 drbnál 56 fillér.

Megrendelhetők a kiadóknál:

Hoffmann és Kronovitz

könyvkiadóhivatalában

Debreczen, Ferenc József-ut (Piac-utca) 49. szám.

Az intelligens magyar úri közönség
napilapja a
BUDAPESTI HIRLAP.

Harminchét éves rendületlen és változatlan programja: **A magyarságért.** Ezt állja és tartja és küzd érte idegen áramlatoknak minden rohamával szemközt. — **Programcikkei** egységes politikai gondolat emelkedett megnyilatkozásai. — **Tárcacikkei, regényei** irodalmi értékűek és szórakoztatók. — **Tudósításai** frissek, kimerítőek és megbízhatók. — **Szerkesztésében** izléses, komoly és gondos. — A **Budapesti Hirlapnak**, mely július elsejével új előfizetést nyit. Előfizetési ára: egész évre 38 korona, félévre 19 korona, negyedévre 9 kor. 50 fillér, egy hónapra 3 korona 30 fillér. A kiadóhivatal címe: Budapest, VIII. Rökk-Szilár-utca 4. szám. ++++++

KÖNYVUJSÁG

Tanulmányok, bírálatok és ismertetések
a magyar és külföldi irodalom köréből.

Szerkesztik CZEGLÉDY SÁNDOR pápai ref. theol. akad. tanár
Lic. FIZELY ÖDÖN, aranyosmaróti ev. lelkész és SZIMON DESZ
LAJOS, nagybörzsényi ev. lelkész.

Megjelenik
július és augusztus hónapok kivételével minden hó 15-én és 30-án.

ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY ÉVRE 10 KORONA

Kiadja: Scholtz Testvérek könyvkereskedése Budapest, IX.,
Ferencz-körút 19., ahonnan bármely egyházi vagy világi irodalmi
termék beszerezhető. Gondos kiszolgálás, előnyös feltételek.

Rövid idő alatt megjelenik!!

EMLÉKALBUM

a reformáció 400 éves évfordulójára.
Baltazar, Kenessey, Németh, Petri és Tüdös

püspökök és az egyházkerületi fő-
gondnokok cikke, életrajza, színnyo-
matú arcképe, Kálvin élete, A refor-
máció története, Versek, A reformáció
évszázados jubileuma, Tábori lelke-
++ szek harctéri levelei stb. ++

Ára a vaskos kötetnek, melynek címlapját
Kalvin dombornyomású képe díszíti 6 korona.

Minden 10 példányra 1 ingyenpéldánnyal
szolgálunk. Minden eladott példány után
++++ 1 korona a Kálvineumot illeti. ++++

MEGREDELHETŐ:

Hegedüs és Sándor könyvkiadóhivatalában
Debreczen.

A „HANGYA“

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya“ igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya“ kötelékében az 1915. év végén 1300 fogyasztási szövetkezet működött, amelyek összfordalma 60.000.000 korona volt.

Földmívelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.

!! Most jelent meg !!

Baksay Sándor

összegyűjtött irodalmi dolgozatai. Sajtó alá rendezte Kék Lajos, kiadta a Kisfaludy-Társaság.
A 3 kötet ára portóval együtt K 25-20.

A gyakori. lelkipogozás.

Írta: Páhy József református lelkész.
Ára portóval K 5-—.

Öt prédikáció.

A 400-ik évfordulóra. Írták: dr. Kecskeméty I., dr. Kenessey B., dr. Ravasz L., dr. Révész I. és Nagy Károly.
Ára portóval K 2-20.

Határmesgyén.

Egyházi beszédek és imák a 400-ik évfordulóra.
Írta: Paulik János ev. lelkész.
Ára portóval 70 fillér.

Kaphatók:

Kókai Lajosnál

Budapest, IV., Kamermayer Károly-u. 3.